

Хомко Дарія,
здобувачка вищої освіти спеціальності 053 Психологія,
Миколаївський національний аграрний університет
ORCID: <https://orcid.org/0009-0006-5320-544X>

Науковий керівник:
Доній Вікторія,
кандидат філологічних наук,
доцент кафедри українознавства та суспільних наук,
Миколаївський національний аграрний університет,
м. Миколаїв, Україна
ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-4883-2423>

ФОРМУВАННЯ ГЕНДЕРНОЇ ІДЕНТИЧНОСТІ ЗАСОБАМИ СОЦМЕРЕЖ

Гендерну ідентичність у сучасній психології розуміють як усвідомлення людиною власної належності до певного гендеру, що може як збігатися, так і не збігатися зі статтю, визначеною при народженні. Американська психологічна асоціація визначає її як внутрішньо переживане, особистісно значуще відчуття свого гендеру, яке формується впродовж розвитку особистості [1]. У наукових психологічних працях гендерну ідентичність також описують як важливий компонент особистісної ідентичності, що поєднує соціальні ролі, культурні уявлення та індивідуальний життєвий досвід [2].

Гендерну ідентичність доцільно розглядати не лише як біологічно визначену ознаку, а передусім як психосоціальне явище, становлення якого відбувається в процесі соціалізації. У контексті сучасних змін суспільства соціальне середовище, зокрема цифровий простір, має значний вплив на формування гендерної ідентичності.

У теорії масової комунікації поняття «медіа» розглядають як систему засобів, за допомогою яких відбувається створення, збереження, передавання та поширення інформації для широкої аудиторії [3]. Із розвитком цифрових технологій виокремився напрям соціальних медіа, що функціонують на основі інтерактивних можливостей Web 2.0 та забезпечують користувачам не лише споживання, а й продукування контенту та онлайн-взаємодію [4]. Соціальні мережі, у свою чергу, є формою соціальних медіа й постають як онлайн-платформи, що надають можливість створювати особисті профілі, вибудовувати мережу контактів і здійснювати публічну комунікацію [5].

Таким чином, соціальні мережі слід розглядати не лише як засіб передавання інформації, а як інтерактивний соціальний простір, у межах якого

особистість активно здійснює самопрезентацію та взаємодіє з іншими. Саме це створює умови для їхнього помітного впливу на процес формування гендерної ідентичності.

Актуальність цього дослідження пояснюється тим, що цифровий простір сьогодні перетворився на один із ключових чинників соціалізації молоді. За даними Міністерства молоді та спорту України, саме соціальні мережі є важливим середовищем повсякденного спілкування молодих людей, у якому формуються їхні ціннісні орієнтації та поведінкові моделі [6]. Своєю чергою, UNICEF Україна підкреслює суттєвий вплив онлайн-середовища на соціальні установки підлітків, їхню самооцінку та особливості міжособистісної взаємодії [7].

Отже, соціальні мережі виступають важливим чинником формування світоглядних орієнтирів та ідентичності молодої людини, що зумовлює потребу в науковому осмисленні їхнього впливу на гендерне самосприйняття.

Теоретичні засади аналізу впливу медіа на гендерну сферу розкрито, зокрема, у працях психологині С. Бем. У монографії «Лінзи гендеру» дослідниця обґрунтувала концепцію гендерної схематизації, відповідно до якої засвоєння соціальних норм і ролей відбувається через формування певних когнітивних схем [2]. У межах цього підходу людина засвоює соціально схвалювані моделі поведінки через спостереження, наслідування та повторення, що узгоджується з ідеями теорії соціального навчання. Сучасні емпіричні дослідження також засвідчують, що особливості користування соціальними мережами пов'язані з процесами самовизначення та соціальної ідентифікації в підлітковому віці.

Вплив соціальних мереж на формування гендерної ідентичності реалізується насамперед через механізми самопрезентації та соціального порівняння. Створюючи власний цифровий профіль, користувач конструює публічний образ, у якому можуть відобразитися очікувані суспільством ролі та моделі поведінки. Реакції аудиторії – лайки, коментарі, поширення – виконують функцію соціального підкріплення і можуть сприяти закріпленню певних форм гендерної поведінки як соціально схвалених [8].

Отже, соціальні мережі здатні як посилювати усталені стереотипні уявлення про жіночність і чоловічість, так і, навпаки, відкривати можливості для альтернативних форм самовираження.

Водночас алгоритмічні рекомендаційні механізми формують індивідуалізоване інформаційне поле користувача, посилюючи той контент, який відповідає його попереднім інтересам і взаємодіям. Унаслідок цього може виникати відносно однорідне медіасередовище, що сприяє закріпленню пев-

них гендерних моделей. Разом із тим цифровий простір надає доступ до різних позицій, досвідів і поглядів, що може підтримувати розвиток критичного мислення та толерантного ставлення [6].

Таким чином, вплив соціальних мереж є амбівалентним: з одного боку, вони можуть відтворювати й підтримувати традиційні гендерні стереотипи, а з іншого – сприяти становленню більш гнучкої, рефлексивної та усвідомленої гендерної ідентичності. Соціальні мережі є тим інтерактивним середовищем, у якому проявляються процеси самопрезентації, соціального зіставлення та отримання соціального схвалення. Через це вони здатні впливати на засвоєння гендерних норм, поведінкових моделей і уявлень про соціальні ролі. Тому можемо стверджувати, що формування гендерної ідентичності в умовах сучасного суспільства відбувається під значним впливом цифрової соціалізації.

Список використаних джерел:

1. American Psychological Association. Gender identity. 2024. URL: <https://www.apa.org/topics/lgbtq/transgender-people-gender-identity-gender-expression>
2. Бем С. Лінзи гендеру: трансформація поглядів на проблему нерівності статей. Київ : Основи, 2004. 392 с.
3. Boyd D. M., Ellison N. B. Social Network Sites: Definition, History, and Scholarship. *Journal of Computer-Mediated Communication*. 2007. Vol. 13, № 1. DOI: <https://doi.org/10.1111/j.1083-6101.2007.00393.x>
4. Kaplan A. M., Haenlein M. Users of the world, unite! The challenges and opportunities of Social Media. *Business Horizons*. 2010. Vol. 53, № 1. P. 59–68. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.bushor.2009.09.003>
5. Manago A. M., Walsh A. S., Barsigian L. L. The contributions of gender identification and gender ideologies to the purposes of social media use in adolescence. *Frontiers in Psychology*. 2023. Vol. 13. DOI: <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2022.1011951>
6. Дослідження становища молоді в Україні (2025). Міністерство молоді та спорту України. URL: <https://mms.gov.ua> (дата звернення: 23.02.2026).
7. Результати опитування U-Report (2025). *UNICEF Україна*. URL: <https://www.unicef.org/ukraine> (дата звернення: 23.02.2026).